

folk/ed. Derg, 2020; 26(2):265-279
DOI: 10.22559/folklor.1167

Folklor Ürünlerinin İlk Gençlik Edebiyatında Kullanımı Üzerine Bir İnceleme: *Kunday-Gölgeler Çağı*

An Investigation on the Use of Folklor Products in the First Youth Literature: *The Age of Shadows-Kunday*

Nuran Başoğlu*

Öz

Halk Edebiyatı ürünleri çocuk ve gençlik kitapları için millî nitelik taşıyan kaynaklardır. Türk kültürünü, sosyal hayatını, kolektif şuurunu yansıtmaları yönüyle folklor ürünleri gelecek nesillere aktarılması gereken en önemli verilerdendir. Çocuk edebiyatı ve yetişkin edebiyatı arasında bir geçiş dönemi edebiyatı olan gençlik edebiyatı, bireylerin nitelikli edebi eserlerle karşılaşmasının önemli olduğu bir dönemdir çünkü bireyler bu dönemde edindikleri deneyimleri tüm yaşamları boyunca kullanacaklardır. Bu dönem eserlerinin Türk kültürünü, folklor öğelerini yansıtmaları ve de gençlerin beklentilerini karşılamaları gereklidir. Çalışma, nitel araştırma modellerinden tarama yöntemiyle hazırlanmıştır. Çalışmada, Gürsel Korat tarafından yazılan “Kunday-Gölgeler Çağı” adlı ilk gençlik romanı folklor ürünlerinin ilk gençlik edebiyatında kullanımına yönelik bir örnek sunmak amacıyla incelenmiştir. Doküman incelemesi yoluyla elde edilen bilgiler betimsel analiz ile değerlendirildiğinde; tarihten ve mitolojiden bilgilerle örülü olan bu romanın akıcı anlatımıyla genç okurlar için hem eğlendirici hem eğitici bir nitelik taşıdığı tespit edilmiştir. Masal, efsane, destan gibi folklorik anlatılarımızdan ve Şamanizm’den

Geliş tarihi (Received): 10.01.2020 - Kabul tarihi (Accepted): 11.04.2020

* Dr. Öğr. Üyesi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.
nuranbasoglu@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0001-7034-2629.

alınan birçok motife yer verilerek oluşturulan eser aracılığıyla kültürel açıdan oldukça zengin bir aktarım sağlandığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: *folklor ürünleri, ilk gençlik edebiyatı, Kunday-Gölgeler*

Çağı

Abstract

Folk Literature products are national resources for children and youth books. Folklore products are among the most important data to be conveyed to future generations as they reflect Turkish culture, social life and collective consciousness. Youth literature, which is a transition period between children's literature and adult literature, is a period in which it is important for individuals to encounter qualified literary works because individuals will use their experiences throughout their lives. The works of this period should reflect Turkish culture, folklore elements and meet the expectations of young people. The study was prepared by survey method which is one of the qualitative research models. In this study, we wanted to present an example of the use of folklor design in youth literature, the first youth novel titled "Kunday-Gölgeler Çağı" written by Gürsel Korat. The information obtained through document analysis is evaluated with descriptive analysis; In this novel, which is woven with knowledge from history and mythology, it is both entertaining and educational for young readers. It was revealed that the folkloric narrative such as fairy tale, legend and epic, and the passing of Shamanism, included the motif and provided a rich transfer of cultural diversity through text.

Keywords: *folklore products, first youth literature, Kunday-Gölgeler Çağı*

Extended summary

Folk Literature products are national resources for children and youth books. Folklore products are among the most important data to be conveyed to future generations as they reflect Turkish culture, social life and collective consciousness. Youth literature, which is a transition period between children's literature and adult literature, is a period in which it is important for individuals to encounter qualified literary works because individuals will use their experiences throughout their lives. The works of this period should reflect Turkish culture, folklore elements and meet the expectations of young people.

Folklore products contain the beliefs, customs and traditions, acceptance and rejection of the society in which it comes from the body, in short, folklore accommodates lifestyle. It is necessary to place children and young people in the target audience of folklore products in order to raise a generation dependent on its roots and values. When this transfer power inherent in folklore is associated with literature and education, both individual and social development will progress positively.

The study was prepared by survey method which is one of the qualitative research models. In this study, we wanted to present an example of the use of folklor design in youth literature, the first youth novel titled "The Age of Shadows-Kunday" written by Gürsel Korat. The author's purpose of writing the book was decisive in the selection of this work. Korat explains his purpose in writing this novel as "the necessity to rewrite stories". According to

Korat; In the stories of the old world, there are educationally inconvenient things such as immeasurable violence, male domination, praise of despotism, cunning, and the author states that he chooses to take our tradition from these stories and reconsider it.

The events in the novel are narrated by the thirteen years old young narrator hero Kunday. The narration of the shaman hero Kunday, who can read the thoughts of other heroes in the novel, is sincere, capable of embracing the reader. Kunday is a hero who admits that on the one hand he is a boy, and on the other hand, admits that he is a child, and at this point it becomes important that the work is a “first youth novel”. The first youth represents the transition period from childhood to adulthood, and is actually a process in which individuals question themselves and can make positive and sometimes negative judgments about growth. Similar contradictions draw attention in the hero named Kunday and an environment that facilitates identification with the hero is created for the novel reader.

The language of the book is very fluent and suitable for animation. It can be said that the narrative was designed in a modern style, away from traditional patterns. A modern storyboard suitable for rewriting has been adopted by not including the formal and rhyme patterns in the fairy tales or legends. Also, what is told breaks the unreal atmosphere of the fairy tale world. Thoughts and answers appropriate to the readers of the modern age were placed in the narrative.

The fiction of the book is accompanied by a sense of curiosity and brilliance, and the narration is kept alive from time to time, thanks to mythical, folkloric or fantastic elements. Kunday questions the reality of his stories to the readers / peers in the story.

The pursuit of Black Shaman Abala, White Shaman Umay and Kunday and Banı Gül who travel with it, creates an immersive atmosphere that young readers will love in the novel. In the novel, the writer often benefited from the features of shaman culture. There is a link between Kunday and Umay from the Shamanist forces. The author has consciously managed to add excitement to the narrative by attracting young people’s attention by making use of Shamanist elements and folklore. In his novel Gürsel Korat, he reshapes the motifs taken from classical fairy tales in his own creation world and presents it to the reader.

The data of the research was obtained through document review. The purpose of applying document review method is that documents are an important data collection method used in qualitative research. With the document review method, the researcher can access the data he needs without the need for other qualitative research methods. The information obtained through document review was evaluated through descriptive analysis.

Gürsel Korat presented the data he received from folklore to the appreciation of the youth in his novel, “The Age of Shadows-Kunday”. This novel, which is knitted with information from history and mythology, is both entertaining and educational for young readers. A rich cultural transfer was provided by including many motifs taken from our folkloric narratives such as fairy tales, legends, epics and Shamanism (Kaf Mountain, Hızır, Tepegoz, shadow animal, white and black shaman, horse, dream etc.).

As a result; in the examination, it was found that the novel is the right source that individuals of the first youth can use to get to know the folk culture. While folklore products

are featured in the novel with a fantastic expression, positive and educational messages are also sensed through fiction. Valuable messages for young people have been successfully presented, such as the importance of experience, patience and freedom, confrontation with the regret of the evil in the fight against good and evil, and more importantly, the choice of good and bad side by side, and the main determinant is human choices.

Giriş

Sözlü kültür ortamında doğup gelişen folklor ürünleri yazılı kültüre aktarılarak şekillenmiş, günümüz teknoloji dünyasında ise görsel ve işitsel öğelerle zenginleşmiştir. Halk Edebiyatı ürünleri çocuk ve gençlik kitapları için millî nitelik taşıyan kaynaklardır. Türk kültürünü, sosyal hayatını, kolektif şuurunu yansıtmaya yönüyle folklor ürünleri gelecek nesillere aktarılması gereken en önemli verilerdendir.

Sedat Veyis Örnek'e göre folklor, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alanlardaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemlerle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada bir bireşime vurdurmayı amaçlayan bir bilim dalıdır. M. Şakir Ülkütaşır'a göre ise folklor; en derli toplu anlamıyla genel olarak sözlü halk edebiyatı, halk musikisi, halk teması, halk gelenek ve inançları gibi tamamen fikri ve manevi tezahürleri, kısaca halkın manevi kültürü araştıran bir bilimdir. Düğün, bayram, cenaze, kandil, çocuk vs.'ye ait halk gelenekleri; cin, peri, büyü, afsun, muska, gibi şeylere inanma şeklinde tezahür eden bütün halk inançları ile türküleri, maniler, bilmece, oyunlar, masallar, menkıbeler, deyimler ve atasözleri Folklorun konusu içindedir (Kalaycı, 2004).

Folklor doğası gereği muhtevasını gelecek nesillere aktarmakta ve bu aktarım vasıtasıyla da sahip olduğu bu muhtevayı hedef kitleye ulaştırarak yaşanılır kılarak millet hayatının devamlılığına ve toplumsal düzenin sağlanmasına katkı sağlamaktadır (Çolak, 2016: 65). Köklerine ve değerlerine bağlı bir nesil yetiştirmek amacıyla folklor ürünlerinin hedef kitlesine çocukları ve gençleri yerleştirmek gereklidir. Folklorun doğasındaki bu aktarım gücü edebiyat ve eğitimle ilişkilendirildiğinde hem bireysel hem de toplumsal gelişim olumlu bir yönde seyredecektir.

12 yaş sonunun çocukluğun sınırı, 18 yaşın ise yetişkinliğin başlangıcı olduğu kabul edilirse “ilk gençlik” yani “ergenlik dönemi” 13–17 yaş aralığını içine alan bir dönem olarak tanımlanabilir (Gazioğlu, 2015: 16). Gençlere yönelik hazırlanan, estetik değeri yüksek bütün edebî eserler gençlik edebiyatını oluşturmaktadır. Çocuk edebiyatı ve yetişkin edebiyatı arasında bir geçiş dönemi edebiyatı olan gençlik edebiyatı, yeni ortaya çıkmış bir alandır. Türkiye’de bu alana yönelik ilk çalışmalar “Birleşmiş Milletlerin 1985 yılını Uluslararası Gençlik yılı ilan” etmesiyle başlar (Özyer, 2006: 485-487). İlk gençlik edebiyatı 12-18 yaş aralığındaki ergenlere seslenen şiir, hikâye, deneme, roman gibi edebî ürünlerinin toplamına verilen addır. Mustafa Ruhi Şirin bu edebiyatın konusunun ilk gençlik çağının yakın çevresi, ilgileri ve elde ettiği deneyimleri yansıtmak olduğunu belirtir (Şirin, 2007: 15).

Mehmet Güler'e göre; gençler için yazan bir yazar konusunu, kurgusunu, dilini, biçimini gençlerin yaş, kültür ve duyarlılık düzeyini düşünerek belirlemelidir (Sarıyüce, 2012: 42-44).

İlk gençlik dönemi, çocukluktan ve yetişkinlikten farklı özellikler taşıyan bir ara dönemdir. Bireyler bu dönemde edindikleri tecrübeleri yetişkinlikleri boyunca kullanacaklarından bu evredeki bireylere yardımcı olmanın yolu onları nitelikli edebi eserlerle karşılaştırmaktır. İlk gençlik edebiyatı, ilgili dönemdeki bireylerin genel özelliklerini ve beklentilerini karşılayabilmek amacıyla onların gelişim özellikleri dikkate alınarak oluşturulmuştur (Gazioğlu, 2015).

Folklor ürünleri ile gençlere değerler eğitiminin, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi becerilerin kazandırılması mümkündür. Folklor ürünleri bünyesinde vücuda geldiği toplumun inançlarını, gelenek ve göreneklerini, kabul ve retlerini kısacası yaşam biçimini barındırır. Folklor ürünlerinin yapısında bulunan kültürel öğelerin varlığı kişinin içinde yaşadığı toplumu ve tarihini öğrenmesini sağlarken değerler eğitimi için de bir uygulama sahası olarak düşünülebilir. Yine folklor ürünlerinin hayal gücünü harekete geçirebilecek olay ve kişileri barındırması çok yönlü bakış açısını, sorgulayıcı tavırları kullanmaya zemin oluşturmaktadır. Hem eğlenceli hem eğitici veriler olan folklor ürünleri ilk gençlik dönemi için bireyin gelişim alanlarını destekleyecek önemli kaynaklardır.

Özçelik (2014: 255)'e göre Türk geleneksel aile yapısının çözülmesi ile evlerde masal söyleyen ninelerin, ninni söyleyen annelerin kalmayıp ve birçok alanda olduğu gibi çocuk ve ilk gençlik edebiyatını oluştururken de Batı'ya öykünme yanlışlığına ve yanılığına düşmemiz folklor ürünlerine sırtımızı dönmemize yol açmıştır. Şimşek (2014: 243) ise, çağdaş yazarlarımızın gelenekte var olan masal, efsane, destan ve mitleri ele alarak yeniden yazma sürecini başlatmalarını ve özgün metinler ortaya koymalarını önermektedir. Böylece “Derya içinde deryayı bilmeyen balıklar” olmaktan kurtulacağımızı vurgular.

Yöntem

Çalışma, nitel araştırma modellerinden tarama yöntemiyle hazırlanmıştır. Bilindiği gibi, var olan durumu olduğu şekliyle ortaya koymanın amaçlandığı tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012: 77).

Yapılan tarama sonucunda bu çalışmada, Gürsel Korat tarafından yazılan ve Aysu Koçak tarafından resimlenen “Kunday-Gölgeler Çağı” adlı ilk gençlik romanı, folklor ürünlerin ilk gençlik edebiyatında kullanımına yönelik bir örnek sunmak amacıyla incelenmiştir. Çalışmada bu eserin seçilmesinde yazarın kitabı yazma amacı belirleyici olmuştur.

Gürsel Korat, Uçmaner (2017)'e verdiği röportajda; bu romanı yazmadaki amacını “hikâyeleri yeniden yazma gerekliliği” olarak açıklar. Korat'a göre; eski dünyanın hikâyelerinde ölçsüz şiddet, erkek egemenliği, despotluğa övgü, kurnazlık gibi eğitsel açıdan çok sakıncalı şeyler vardır ve Korat bu hikâyelerin içinden geleneğimizi alıp onun üzerinde düşünerek yeniden anlatmayı tercih eder. Bunu yaparken de yalnızca bizim masalları ve destanlarımızdan değil, Yunan ve dünya masallarından da esinlenmeler yaşar. “Çünkü dünyalılara masal anlatmalıyız, bizim mahallede oturanlara değil” diyerek de evrensel bakış açısını ortaya koyar.

Korat, anlatıda “tarih”i bir atmosfer olarak kullandığını belirtmektedir. Yazar, “hiper gerçekliğin çocukları” olarak nitelediği yeni nesil için eskinin verilerinden faydalanarak fakat

yeni söylemlerde bulunmayı hedeflemektedir. “Eski bakış açısından ve minyatür orantısızlığından çocuklara yönelik bir edebiyatın yükselmesini beklemek yanlıştır. Masallardan yararlanacağız ama yeni bir bakış açısıyla: Keloğlan başta olmak üzere bütün hile ve kurnazlık hikâyelerini, din propagandası yapan metinleri, savaşı yücelten anlatıları şüpheyle karşılayacağız. Bunları insanlık sevgisiyle değiştirmek ve dünyamızı evimiz gibi korumayı öğreten bir anlayışa yönelmek zorundayız” diyerek bu görüşünü açıklar (Uçmaner, 2017).

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman İncelemesi, araştırması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189). Doküman incelemesi yöntemine başvurulmasındaki amaç dokümanların nitel araştırmalarda kullanılan önemli bir veri toplama yöntemi olmasıdır. Doküman incelemesi yöntemiyle araştırmacı diğer nitel araştırma yöntemlerine gerek duymadan ihtiyacı olan veriye ulaşabilir.

Doküman incelemesi yoluyla elde edilen bilgiler betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 240).

Bulgular

Anlatı 1238 yılının yaz mevsiminde başlamaktadır. Kovalamaca adı verilen ilk bölümde, olayların 13 yaşındaki anlatıcı kahraman Kunday tarafından nakledildiği anlaşılmaktadır. Romandaki diğer kahramanların düşüncelerini okuyabilen şaman kahraman Kunday’ın anlatımı okuyucuyu sarıp sarmayabilecek nitelikte, samimidir. Bir yandan delikanlı olduğunu söyleyen diğer yandan çocuk olduğunu itiraf eden bir kahramandır Kunday ve tam da bu noktada eserin bir “ilk gençlik çağı romanı” olması önem kazanır. İlk gençlik çağı çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemini temsil eder ve aslında bireylerin kendini sorguladığı, büyümek ile ilgili bazen olumlu bazen olumsuz yargılara varılabilen bir süreçtir. Kunday adlı kahramanda da benzer çelişkiler dikkati çekmekte ve roman okuyucusu açısından kahramanla özdeşim kurmayı kolaylaştırıcı bir ortam oluşmaktadır.

Yazar eserin dil çizgisini çekerken çocukların ve gençlerin okurken zorlanacağı ağıdalı bir dili tercih etmek yerine, sade bir dile ve genç okuyucunun hoşuna gidecek bir anlatıma yer vermiştir. Oluşturduğu karakterlerin eserdeki rolü ne olursa olsun dil değişmez sadece kurulan cümlelerin derinliği değişir. Çocuklar ve gençler bunu ayırt edebilecek kapasiteye sosyal hayatlarından zaten alıştırlar. Örnek olarak Kunday’ın Ayaşan’a olan hislerini anlatışı on üç yaşın masum netliği, dili içerisindeyken Banı Gül ve Baybüre’nin konuşmalarında yine sade fakat daha bıçkın cümleler ve derin manalar kullanmıştır (Direkçi, 2019). Diğer yandan kitabın dili oldukça akıcı ve canlandırmaya müsaittir. Örneğin; mağarada yaşanan olaylar veya kara şaman ayini okuyucunun zihninde kolaylıkla canlanacak niteliktedir. Anlatının geleneksel kalıplardan uzak, modern bir tarzda tasarlandığı söylenebilir. Masal veya efsanelerde görülen formellere, tekerlemelerden oluşan kalıp sözlere yer verilmeyerek yeniden yazmaya uygun modern bir hikâye akışı benimsenmiştir. Ayrıca anlatılanlar masal dünyasının gerçeklerden uzak atmosferini kırmaktadır. Hızır’ın ölümsüzlük suyunu bulduğu yerde işaret olarak koyduğu balığı bıraktığı gibi bulmaması, balığın susuz bir yerde oluşunu açıklayamaması ve biri tarafından balığın

yerinin değiştirilmesinin imkânsız olduğu fikri sorgulayıcı bir yaklaşımla yazıldığını örnekle-
mektedir. Anlatıya modern çağın okuyucularına uygun düşüncüler ve cevaplar yerleştirilmiştir.

Kitabın kurgusuna merak duygusu ve zekâ parıltıları eşlik etmekte, zaman zaman mitik, folklorik veya fantastik denebilecek unsurlar sayesinde anlatım hep canlı tutulmaktadır. Kunday anlattıklarının gerçekliğini hikâyenin içinde okuyuculara /yaşıtlarına sorgulatmaktadır. Kendine “palavracı, yalancı” gibi ithamlarda bulunarak okuyucunun gözünde üç gündür durmadan koşan atlarını, korkusuzluğunu inandırıcı kılmaya çalışır. Bu ögeler genç okuyucunun kendini kurgunun içinde buluvermesini kolaylaştıracak niteliktedir.

Banı Gül, Kunday’ın ablasıdır. Babaları Hazar Sultanı Bayrek, anneleri ise altın saçlı Urunday’dır. Hazar, Kaf Dağı’nın ardındadır ve bu durum yazarın oluşturmaya çalıştığı masalsi dünyaya çok uygundur. Kaf Dağı, masallarda geçen, dünyayı kuşattığı rivâyet edilen, arkasında cinlerin, devlerin ve perilerin yaşadığı düşünülen yeşil zümrüten yaratılmış efsanevi ve ulaşılmaz güç dağdır. Sembolik anlatım çözülmeye çalışıldığında ise Kaf Dağı’nın ardı ifadesi, görünen olayların ardındaki gücü kendinde bulan anlamına gelebilir, keşfetmeyi temsil edebilir. Kaf Dağı’nın ardında zaman ve mekân kavramları da değişiklik gösterebilir. Kaf Dağı, padişahların veya kralların kızlarını evlendirecekleri yiğitleri sınamak için gönderdikleri güçlüklerin sembolü veya elde edilmesi mucizelere bağlı bitkilerin söküp getirileceği yer olarak karşımıza çıkar. Kaf Dağı’nda büyüyen sultan Banı Gül’ün bitkilerle olan bağı bu açıdan ele alındığında düşündürücüdür.

Ceylan gölgeli, cesur, kızıl dalgalı saçlı, zümrüt bakışlı Banı Gül’ün en büyük özelliği yaptığı yemeklerin ses vermesidir. Söylemek istediğini konuşmadan bakışlarıyla anlatabilme yeteneğine sahip olan Banı Gül’ün yaptığı yemeğe fisıldadığı sözü yemeği yiyen kişi duyabilmektedir. Kitabın bir diğer önemli kahramanı olan Umay, biliciler sultanıdır, dilsizdir ama sadece Banı Gül’ün yaptığı söz lokması yediğinde konuşur, kehanetleri olan ve geleceği bilen tek ak şamadır. Umay’ın her şeyi bilmesine rağmen bir şey söyleyememesi anlatıya gizemli, fantastik bir hava katmaktadır.

Kalafat’a (2012) göre; Kazan ve çevresi halk inanmalarından hareketle Umay batini boyutu büyük, zamanla kültleşmiş ve günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş, doğan (ana) ve doğrulan (yavru) etrafında etkinliği bilinen muhtemelen dişi bir ruh veya velidir. Anadolu’da Fatma ana kültüründe bu inanç devam etmektedir. Bu bağlamda Gürsel Korat’ın romanında isim sembolizasyonundan faydalandığı görülmektedir.

Kara Şaman Abala’nın Ak Şaman Umay’ın ve onunla birlikte yolculuk eden Kunday ve Banı Gül’ün peşine düşmesi romanda genç okurların seveceği sürükleyici bir atmosfer oluşturmaktadır. Romanda yazar sıklıkla şaman kültürünün özelliklerinden de faydalanmıştır. Kunday ile Umay arasında Şamanist güçlerinden gelen bir bağ bulunmaktadır. Kunday Umay ile bakışarak konuşabilmektedir ve bu durum “Bilicilik dilsizlik olsa gerek” (Korat, 2017: 27) sözü ile vurgulanmıştır.

Şaman dininin âyin ve törenlerini yapan, ruhlarla fâni insanlar arasında aracılık eden adama umumiyetle Türk kavimlerinde kam denir. Şaman (kam), tanrılar ve ruhlarla insanlar arasında aracılık yapma kudretine malik olan kişidir (İnan, 1886: 72-75). Şamanizm İslamiyet öncesinde Türkler üzerinde etkili olmuş ve izleri tarih boyunca sürmüş bir inançtır.

Şamanlar; ruhlar, tanrılar ve insanlar arasında bağlantı kuran din adamları olarak kabul edilir. Şamanların hastalıklara çare bulmak, verilen kurbanları yer ve gök tanrılarına ulaştırmak, çeşitli dinsel törenler düzenlemek, insanları kötü ruhlardan korumak, gelecekte haber vermek gibi görevleri olduğu bilinir. Şamanlığın aynı soydaki insanlar arasında devamlılık gösterdiği, şamanlığa geçiş belirtilerinin ergenliğe geçiş döneminde görüldüğü ve şamanların şekil değiştirme güçlerinin olduğu kabul edilir. Bu kitapta okuyucular zaten Şaman olan Banı Gül ve Umay'ın yanı sıra kitabın başkahramanı ergenlik dönemindeki genç Kunday'ın da şamanlığa geçişine tanıklık etmektedir. Kunday'ın diğer insanların rüyalarını ve gelecekte olacakları görebilme yetisi bu durumu kanıtlarken dalgın, çevresinden soyutlanmış, düşünceli halleri ile içinde bulunduğu yaş evresi de bu geçişi okuyucu nezdinde inandırıcı kılmaktadır.

Şamanizme bağlı kalan boylarda şamanlar iki türlü olur: 1) ak şaman, 2) kara şaman. Altaylılar “ ak şaman” ve “ kara kam”, Yakutlar ise “ ayı oyun” (iyi şaman) ve “ abası oyun” (şeytanî kam) derler. Ak şamanlar şaman cübbesi ve külâhı taşımazlar, davul kullanmazlar. Kötü ruhlara ve karanlık tanrılarına âyin yapmazlar, kanlı kurbanlar vermekten sakınırlar. Kara şamanların hilâfına olarak ancak gündüzleri aydınlık ruhlara şerefine kansız kurban âyin ve törenleri yaparlar (İnan, 1886: 83).

Yener (2017)'e göre; romanda şamancıl simgelere yer verilmiş, Anadolu'nun kadim inancı olan şamanlıkla ilgili bilgiler kurgunun içinde başarıyla yoğurulmuştur. Kitapta ak ve kara şamanlardan söz ederek düalist mitolojilere gönderme yapılmıştır. Kara şamanlardan biri Abala karakteridir. Bir zamanlar Abala ak şamandır, yaptığı hırsızlığın ardından kara şamana dönüşmüştür. Bu, tam da düalist mitolojideki yaklaşımdır. Çünkü mitlerden anlaşıldığına göre ilk şaman “ak”tır (ak kam), “kara” (kara kam) şaman sonradan ortaya çıkmıştır. Romanın ilerleyen bölümlerinde Abala, kara şaman olmasıyla, özgürlüğünün kısıtlandığını fark eder. Ak şaman olmanın erdemlerini sessizce mırıldanmaya başlar. Şaman adayının sırta erme rüyaları, şamanların hayvan gölgesi biçimini taşıyan yardımcı ruhları, her şamana ait olan şamanik hayvanı, şamancıl törenlerde birinci planda rol oynayan davul, romanda işlevsel olarak anlatılır.

Kara Şaman Abala canlıları biçimden biçime sokabilir, yalnızca geleceği göremez. Topraktan ölü kuzgunlara can verip ölü canların kuzgun bedenlerine geçmesini sağlayabilmektedir. Geleceği görme gücü elinden alınmıştır, bu yüzden Umay'ın peşindedir. İnsanları hayvana dönüştürebilir ama kara büyü yapmaz, kara şaman olduğuna pişmandır. Abala'nın pişmanlığı okuyucu için bir ders niteliğinde değerlendirilebilir. Özgür olmadığı için, vezirden emirler almaktadır ve bu durum onu rahatsız etmektedir.

Romanda kara şamanların “çöl rüzgârı taşıyan kuzgunlar” olarak tasvir edilmesi dikkat çekicidir. Ak şamanlar bilim ve sanat için uğraşan kişiler olarak resmedilip olumlu, faydalı işler yapmaya çalışırken kara şamanlara hortlak veya kuzgun şeklinde yer verilmiş ve acımasız işler peşinde oldukları belirtilmiştir.

Ak Şaman Kunday, Kara Şaman Abala'nın tütsüsünü etkisiz hale getiren büyülü bir iksir yapıp Banı Gül ve Umay'a içirir ve hayatlarını kurtarır. Romanda Kunday ile Abala'nın savaşı iyinin ve kötünün mücadelesi olarak seyrederken gençlere önemli iletilerin aktarımı da yapılmaktadır. Acemi Şaman Kunday fare gölgesine dönüştüğünü unutunca gölgelerin sultanı Abala'nın kuzgun adamlarına yakalanır ve Abala Kunday'a kara büyü yapıp onu taşaya çevirir. Kunday'ın ağzından verilen “Başarı için deneyim ve sabır da gerekliydi, yetenek ye-

terli değil” (Korat, 2017: 173) sözleri bu bağlamda ders niteliğinde verilir. Yine Banı Gül’ün söylediği “İnsanın içinde bir bilge geyikler, bir arsız kurt vardır. Hangisi ne zaman harekete geçer, hangisi işe yarar bileceksin” (Korat, 2017: 179) gençlere kendilerini tanımaları, farkındalık düzeylerini yükseltmeleri yolunda nasihat içermektedir. Bu bilgilerin doğrudan verilmeyip kurgu içinde yaşanan olaylar etrafında sezdirilmesi de ayrıca başarılı ve ilk gençlik edebiyatında istenen bir tutumdur.

Kunday, başkalarının yaşadıklarını ve rüyalarını görme yeteneğine sahip bir ak şamandır. Kunday’ın yeteneği çıktıkları yolculukta ortaya çıkar. Okuyucu açısından değerlendirildiğinde Kunday’ın yeteneklerinin birden bire ortaya çıkması sıradan bir çocuğun hayatının değişmesi şeklinde de algılanabilir, okuyucunun kahramanla empati kurmasına izin verir nitelikte olduğu söylenebilir. Kunday utangaç ve kendini övmeyi sevmeyen biridir. Bu özellikleri de genç okurlar için özdeşim kurmaya yardımcı unsurlar olarak düşünülebilir. Kunday anlatı boyunca yaptıklarını basitleştirme çabasıdır. Bunun iki sebebi olduğu düşünülebilir: okuyucu için anlatılanları inandırıcı kılma çabası veya şamanlığı doğal bir şey gibi anlatma düşüncesi.

Korkutucu bir şekilde tasvir edilen Kara Şaman Abala Umay’ın, Banı Gül’ün ve Kunday’ın peşindedir. Selçukluya yardım için çıktıkları yolda Selçuklunun saldırısına uğrarlar. Moğollar, Hazar Sultanlığını devirmiş ve Kunday’ın ailesi Gürcistan Krallığına sığınmıştır. Bu tehlikeyi bildirmek için Konya Sultanlığına, Sultan Keyhüsrev’e haber vermek için yola düşerler. Selçuklu veziri Seyfüddin Günek’in hainliği ile karşı karşıya kalırlar. Abala ise ak şamanlıktan atılmasına sebep olan Umay’ın peşindedir.

“Ak şamanlar ve kara şamanlar hiç kimseye doğrudan yardım edemez” (Korat, 2017: 14) bilgisi bir sır olarak Kunday tarafından okuyucuya verilir. Kitaptaki sır dolu bilgiler kurguya heyecan katmaktadır. Güçlerini kaybetme korkusuyla Umay ve Banı Gül’e doğrudan saldıramayan Abala, Seyfüddin Günek’i kullanarak onlara zarar vermeye çalışır. Kunday’ın derdi ise Moğolların Anadolu’ya gelmesi ve birçok insanın ölümüne yol açmasıdır.

Her kam (şaman) kendisinin özel bir ruhu veya ruhları bulunduğu inanır. Yakutların tasavvurlarına göre “ije kil” şamanın herhangi bir hayvanda tecessüm ettiği canıdır. Şaman kendi canının bir hayvanda, kurtta, ayıda-tecessüm ettiğine inanır. Bu hayvanın hayatiyle şamanın hayatı bağlıdır. “İje kil” ölürse şaman da ölür. Bazan iki rakip şamanın “ije kil” ları birbiriyle kavga ederler; hattâ birbirini öldürürler (İnan, 1886: 81). Şamanların hayvan kıyafetleri giymesi ve gerektiğinde o hayvana dönüşebilmesi bu anlatıda “gölge hayvan” yaklaşımı ile verilmiştir.

Özdemir (2017)’e göre; gölge hayvan yaklaşımı romandaki her bir kişiye o hayvan üzerinden kendini yeniden tanımlama olanağı verir. Okuyanın da hem karakterleri, hem kendini yeniden düşünmesini ve sorgulamasını sağlar. Anlatıda Apalak Han, kara şamanların başıdır. Kara şamanların en güçlülerinden olan Abala’nın gölgesi yaptığı kötülüklerin bedeli olarak alınmıştır. Gölgesi ve dolayısıyla gölge hayvanı yoktur. Kitapta yer alan “Gölgesi olmayanların kendisi gölgedir ve bu hal onları saf kötülüğe döndürür” (Korat, 2017: 35) ifadesi “gölge” kavramına derinlik katacak felsefedir.

Kunday’ın diğer insanlardan ve şamanlardan farklı olarak dört hayvan gölgesi vardır. Bu hayvanlar; şahin, kedi, tilki ve faredir.

Ölümsüzlük suyundan içen Hızır'ın doğada bir hayvan kardeşi olduğunu anlayıp onun gölgesiyle gezmesi, Kara Şaman Abala'nın Ayaşan'ı gölge hayvanı olan köpeğe çevirmesi, Kunday'ın handa esir düştüklerinde gölge hayvanlarının yardımıyla görünmezlik yemeği pişirmesi, Cavlakların başı olan Derviş Haydar'ın gölgesinin at olması romanda görülen belirgin örneklerdir.

Anadolu Türkmen dervişlerinden Orhan Gazi'nin çağdaşı Geyikli Baba'nın geyiklerle beraber yürüdüğü ve geyiklere bindiği, “Bektaş Veli'nin şahin kıyafetine girerek uçup gitmesi”, “Karaca Ahmet oğlu Hacı Doğrul'un doğan kuşu suretine girmesi, güvercin suretine giren sultan Hacimi yakalamak istemesi” gibi efsanelerin hepsi “arvak” ve “ijâ kıl” menşeli şamanizm unsurlarıdır” (İnan, 1886: 93). Kunday, eserin başında gölge hayvanlarıyla oyunlar oynarken zamana bu hayvanlara dönüşmeyi öğrenir. Umay, Sultan Keyhüsrev ile konuşup Kraliçe Rusudan'ın mesajını ona ulaştırmak ve Moğol tehdidine karşı sultanı uyarmak göreviyle anlatı boyunca bir güvercin olarak gezer. Alanya zindanındayken Banı Gül onu rüyasında Baybüre'nin beyaz bir kurda dönüştüğünü görür. Yazar bilinçli bir şekilde Şamanist unsurlardan, folklerden faydalanarak anlatıya gençlerin dikkatini çekecek nitelikte heyecan katmayı başarmıştır.

Masalların sık tekrarlanan, en ilgi çekici motiflerinden olan şekil değiştirme; insanın çeşitli eşya, bitki ya da hayvanın şeklini ve aynı zamanda tüm özelliklerini alması anlamını taşır. Eğer şekline girilen bir hayvan ise, onun bütün gücüne de sahip olunur. Şamanistik açıdan şekil değiştirme; dini, mistik ve daha çok da sihirselsel bir özellik olarak; Şamanın ayin esnasında yardımcı ruh olarak adlandırılan ruhların şeklini, gücünü ve yardımını alması olarak düşünülür (Türkan, 2008: 149-150). Ak şaman için “şekil değiştirme” iyilik yapma, yardım etme şeklinde gerçekleşmektedir. Hızır'ın şekil değiştirerek Eymür Dede kılığına girmesi, Umay'ın kendini ve Ali'yi güvercine çevirip Abala'dan kaçması, Derviş Haydar Baba'nın Sultan Keyhüsrev kılığına girerek Kunday, Umay ve Banı Gül'ü kurtarması örnektir.

Eymür Dede; balıkçı bir ihtiyar olarak tanıtılır, ölümsüzlük suyu bulunan bir mağaranın varlığını Baybüre'ye söyleyen kişidir, aslında Hızır'ın doğrudan gözükmemek adına şekline girdiği insanlardan biridir. Hızır ise Baybüre'nin öz dedesi yani Dursun Dede'dir. Hızır, Anadolu'daki kıtlığı ve Moğol felaketini önleyebilecek kişidir. Baybüre ve Hızır bir mağarada ölümsüzlük suyunu bulurlar. Baybüre Durak Han'da aşçılık yapar, Ali adlı bir yamağı vardır. Hızır hem bilgili hem bileğine güçlü biridir. Benliboz da Hızır'ın atıdır. Hızır, darda kalınca yetişen, kılıktan kılığa giren ölümsüz ermiştir. Baybüre Ayaşan'a nasihat ederken Ali, “Yetiş ey Hızır!” der. Fatma Nine; Baybüre'nin babaanesi ve Hızır'ın eşidir. Tavuğu yok ama yumurtası vardır, sansar da bekçisidir. Amasya'da her yerde kıtlık varken onun bağları mucizevi şekilde yeşildir.

Sarı Murat'ın babası yaşlı adam Banı Gül'ün ayağını iyileştirir sonra da ortadan kaybolur, aslında o da Hızır'dır. Gölge hayvanı at olan Hatice Nine de aslında Hızır'dır. Abala'nın kılığına girip kurt Baybüre'yi kurtaran da Hızır'dır. Abala'nın kuzgunu Keyhüsrev'e ok çekince Ayaşan Abala'yı ısırır fakat yaralanır. Mezarıcı kılığında gelerek Ayaşan'ı alıp kurtaran yine Hızır'dır.

Özdemir (2017)'e göre; kitapta Hızır Türklerin süper kahramanı olarak doğru bir seçimdir ve karakteri Süpermen gibi tek boyutlu, işlevsiz, insanlığın gerçek sorunlarına du-

yarsız, tek tip batılı kahraman arketipinden kurtarmış, çoğunlukla boş tınlayan “süper kahraman” sözünü felsefi ve tarihi derinliğe kavuşturmuştur. Zor zamanlarda habersiz çıkıp gelmesi, insanlara umut aşılması, dilekleri, beklentileri gerçekleştirmesi, açlığa, yoksulluğa son vermesi bir kahramandan asıl olarak beklenen niteliklerdir ve Hızır bunları yerine getirmektedir.

Romanda rüya motifine de yer verilmiştir. Baybüre'nin gördüğü rüyası üzerine küçük köle kız Ayaşan tepki vermiştir. Kötü rüya anlatılmaz anlayışına yer verilmiştir.

Baybüre kardeşler gelmeden önceki gece Banı Gül'ü rüyasında görmüş ve çoktan ona âşık olmuştur. Bu rüyaya şahitlik eden Kunday onun ablasına karşı olan hislerini bildiği için bir türlü Baybüre'ye ısınamaz (Direkçi, 2019). Banı Gül ile Baybüre arasındaki ilişkinin başlangıcında Banı Gül Baybüre'ye ölümsüzlük suyunu ararken bulduğu ayvayı yediği için ölümü bulduğunu söyler. Ona bir şans verir ve yemek yapıp söz olmasını veya söz söyleyip yemek olmasını ister. Banı Gül de evleneceği adamı yani Baybüre'yi romanın sonlarına doğru rüyasında görür.

Romanda at özellikle yer verilen bir kült olarak ele alınabilir. Hızır atını, Benliboz'u kâğıt gibi katlayıp cebine koyar ve ardından Eymür Dede kılığına girip pazara gider. Atının bir adı olması da dikkat çekicidir. Derviş Haydar'ın gölgesinin at olması da örnektir.

İlk insanlar meyve ve otlarla beslendikleri için ateşe ihtiyaçları yoktu. Et yemek ihtiyacı ortaya çıktıktan sonra ateş gerek oldu. Ülgen gökten biri ak, biri kara iki taş indirdi. Kuru otları bu taşları birbirine sürterek yaktı. Bundan dolayı ateş kutlu olup, Altaylılar ve Sahalar çakmak taşından elde edilen ateşi kutlu saydılar. Ateşe bakıp kehanette bulunmak Türkler'de çok eski bir görenektir. Şamanistler'in inançlarına göre ateş her şeyi temizler, kötü ruhları kovar (İnan, 1886: 66-68). Romanda da et yemek ve ot yemek üzerine temellendirilmiş bir yaklaşım bulunmaktadır. Banı Gül et yemez. Banı Gül'ün gölge hayvanı ceylandır ve buna uygun olarak geyikler gibi o da etten uzak durur. Baybüre ise et sever. Hiçbir canlıya kıyamam, ot huzura erdidir diyen Banı Gül, et yemeklerinde hırs ve çoşku olduğunu ifade eder. Banı Gül, otların doğada kendiliğinden var olduğunu ve ucuzluğunu buna karşın etin pahalılığını ve başka bir canlının yaşamına son verilerek temin edildiğini vurgular. Bundan dolayı Banı Gül azla doymayı öğrenmenin peşindedir. Fatma Nine'nin eşi olan Dursun Dede'nin yani Hızır'ın da et yemediği bilgisi verilir. “Ne yiyorsan osun. Karakterimiz ne yediğimizle ilgilidir” (Korat, 2017: 81) cümlesi de yazarın kurgu içinde okurlara aktarmaya çalıştığı bir felsefeye dönüşür. Özdemir (2017)'e göre, insanın doyunca durmayı bilmesi, küçük bir fırsatı kurtuluşa, özgürlüğe dönüştürebilmesi kitapta somut örneklerle anlatılan evrensel düşüncelerdir. Yine etle beslenme ve otlarla beslenme ayrımı duyarlı çocukları bir taraf tutmaya değil, iki farklı tarafı da düşünmeye yönlendirmektedir.

Umay bir anda düşman elinden yemek yiyeceğini ve dilinin çözüleceğini belirtir. Banı Gül; söz lokması, kara lokma, bolluk lokması, kehanet lokması yapan bir ak şamandır. Abala için kehanet lokması yapar ve lokmayı yiyen Abala kendi geleceğini görür. Nezaket yemeği sayesinde de Banı Gül kardeşini alıp kaçar. Örneklerden de anlaşılacağı üzere günlük bir ihtiyaç olan yemek yemek, kurguda büyümlü öğelerle örülerek verilmiş ve fantastik bir nitelik kazanmıştır.

Halkın kolektif şuuraltının yansıması olan masallar, yüzyıllardır yaratılma süreci devam eden gelecekte de varlığını sürdürecektir olan yaratımlardır. İnsan var oldukça insana özgü olayların, bireye özgü duyguların dışavurumunu sağlayan masal türü de belki formlar belki içeriksel değişime uğrayacak ama varlığını devam ettirecektir (Ilıcak, 2019: 2). Gürsel Korat romanında özellikle klasik masallardan aldığı motifleri kendi yaratım dünyasında yeniden şekillendirerek okuyucuya sunmuştur. Masalvarî unsurların yanı sıra dinî, destanî ve efsanevî öğelere de yer vermiştir. Bu bağlamda Alaaddin'in sihirli lambasını andırır nitelikte Fatma Nine'nin Banı Gül'e verdiği kolyeden zenci bir yemek cininin çıkması, Tepegöz'ün esiri iken Banı Gül ve Baybüre'nin kullandığı sihirli yüzük çıkması, Umay'ın panzehir olarak "ayva"yı seçmesi, Hızır'ın yaşam suyunu bulması, romanın sonunda gökten beş elma bir ayva düşmesi örnek olarak verilebilir. Gökten düşen beş elma muhtemelen; Banı Gül, Baybüre, Umay, Fatma Nine ve Dursun Dede için olurken ayva ise Kunday içindir. Anlatıda Kunday'ın kafasının ters çevrilmiş bir ayvayı andırdığını söylemesi de hem bu masalvarî göndermelerle ilişkilendirilebilir hem de çocukluktan gençliğe adım atan bir ergenin kendi fiziksel görüntüsü üzerindeki düşüncelerini bize hatırlatır. Ergenlik döneminde kendini keşfetme çabasında olan bireyler çoğu zaman fiziksel görüntülerinden memnun olmazlar. Bu durumla yüzleşmeleri de zaman alır ve yüzleştiklerinde bir kabullenme ve yetişkinliğe geçiş gerçekleşir. Kunday önce ablasının bu görüntüsünü sevimli bulduğu bilgisini verir ardından da bu görünüşünden rahatsız olmadığını belirtir.

Baybüre'nin sultanın kızı Banı Gül ile kaçma ve onunla evlenme fikri klasik masalları anımsatmaktadır. Yine Baybüre'nin babaannesinin bağında koparttığı elmanın yarısını Banı Gül'e uzatması Adem ve Havva'nın cennetten kovulması hikâyesine bir gönderme niteliğindedir. "Şeytana bu kez adam uydu" (Korat, 2017: 65) ifadelerine yer verilmiştir. Erciyes Dağı anlatılırken periler padişahının kızının orada yaşadığı, Geyikler Sultanının o dağı mesken tuttuğu bilgisi verilmiştir. Kurgu içinde Afşin Ashab-ı Kehf Hanı'na değinilmiş, kahramanlar Kız Kalesinde hapis tutulmuşlardır.

Dede Korkut Kitabı'na da birçok gönderme yapılmış, destanî unsurlardan faydalanılmıştır. Öncelikle kahramanların isimlerinin Baybüre ve Banı Gül olması Dede Korkut Kitabındaki Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek hikâyesini akıllara getirmektedir. Bamsı Beyrek ile Banıçiçek'in aşkı Baybüre ve Banı Gül'ün aşkı ile benzerdir. Âşıklar büyük mücadeleler sonrasında, ihanetlerin üstesinden gelerek kavuşurlar. Banı Gül de Banıçiçek gibi yiğit bir Türk kızdır. Bamsı Beyrek'in babası Pay Püre Bey'dir.

Deli Dumrul ve Azrail de romanda yer bulmaktadır. Deli Dumrul üç yolcu ile karşılaşır, geçenden 30 kuruş ve geçmeyenden döve döve 40 kuruş alır. Azrail ile Hızır'ın konuşmasına yer verilir. Hızır yaşlı bir kadın kılığındadır ve kahramanlardan yemek pişirmelerini ister. Hızır, Baybüre'nin aslında onun torunu olduğunu açıklar. Torunlarım ölüyor, ben yaşıyorum diyen Hızır işinin zorluğunu anlatır. Banı Gül'ün yemeğini Hızır zorla Azrail'e yedirir ve o yemek Azrail'e "İyiliğe fırsat ver!" diye konuşur. Azrail buyruğun Tanrı'dan geldiğini zanneder ve Dumrul'un canını almaktan vazgeçer. Deli Dumrul hikâyesinin farklı bir yeniden yazımı gerçekleştirilmiştir. İki zıt dinî-destanî motif olan ölüm meleği Azrail ile ölümsüzlük sahibi Hızır'ın karşılaşması düşündürücü ve ilginçtir.

Dede Korkut Kitabı'ndaki Deli Dumrul hikâyesinde Azrail'in Dumrul'un canını almak-tan vazgeçmesine anne veya babası değil eşi vesile olur çünkü sadece Dumrul için canını fedaya razı olan odur. Bu romanda da benzer şekilde anne ve babası Dumrul için canlarını vermezken fedakâr kişi olarak Dumrul'un eşi Aybike karşımıza çıkar. Dumrul ağlar, Azrail'i arar, "içimdeki mert Dumrul'u yitirdim ne zaman bu kadar bencil oldum" diyerek Aybike'nin değil kendi canını almasını ister. Gürsel Korat, Deli Dumrul'u yeniden yazarken bencilliğinden utanan ve eşi için canını feda eden bir Dumrul tasarlar.

Tepegöz de yine Dede Korkut Kitabı'ndan romana eklenen motiflerdendir. Banı Gül yaralı Baybüre'yi bir Hristiyan köyüne getirir. Sadece papaz kapısını açar onlara çünkü halk insan yiyen Tepegöz'den korkmaktadır. Banı Gül, Baybüre ninesinin verdiği kaşıkla bir yilandan aldığı zehri çoğaltır ve Tepegöz'e yemek yapar. Baybüre, önceleri "devle savaşmam" derken sonra Banı Gül için canını hiçe sayar. Sihirli tahta kaşık sayesinde Tepegöz'ü şişirir, patlatır ve yener. Orijinal hikâyede Basat Tepegöz'ü yenmek için aşçılardan yardım, bilgi alır. Tepegöz'ün zayıf noktasının gözü olduğunu öğrenir ve kızgın okla onu gözünden yararlar. Baybüre'nin de Tepegöz'ü yaptığı yemek ile yenmesi ise benzer fikirlerin farklı yorumlanması şeklinde algılanabilir. Hikâyenin yeniden yazımında yazarın orijinalindeki şiddet içeri-rikli bölümleri sadeleştirdiği ve genç okurlar için pedagojik açıdan daha uygun hale getirdiği görülmektedir.

Sonuç

Gürsel Korat, *Gölgeler Çağı-Kunday* adlı romanında folklordan aldığı verileri gençlerin beğenisine sunmuştur. Tarihten ve mitolojiden bilgilerle örülü olan bu roman akıcı anlatımıyla genç okurlar için hem eğlendirici hem eğitici bir nitelik taşımaktadır. Masal, efsane, destan gibi folklorik anlatularımızdan ve Şamanizm'den alınan (Kaf Dağı, Hızır, Tepegöz, gölge hayvan, ak ve kara şaman, at, rüya vb.) birçok motife yer verilerek kültürel açıdan oldukça zengin bir aktarım sağlanmıştır.

Romanın sağladığı kültürel aktarımlarla gençlerin köklerine ve değerlerine doğru bir yolculuğa çıkması mümkün kılınmıştır. Yazar doğrudan tarihî bilgi aktarımına başvurmaz, geçmiş zamanları bir gizem ortamı olarak kullanmayı başarır. Oluşturduğu ana kahraman Kunday; yaş ve karakter özellikleri bakımından gençlerin özdeşim kurabileceği nitelikte ve çocukluktan gençliğe geçiş evresinde kendi kimliğini bulmaya çalışan ve dolayısıyla merak duygusu içinde sürekli soran, sorgulayan biridir. Bu bağlamda yazarın merak uyandırıcı kurgusu sayesinde gençlerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin de harekete geçirildiği söylenebilir.

Sonuç olarak; yapılan incelemede romanın ilk gençlik çağındaki bireylerin halk kültürünü tanımak için başvurabileceği doğru bir kaynak olduğu görülmüştür. Folklor ürünleri romanda fantastik bir anlatımla yer bulurken olumlu ve eğitici iletiler de kurgu aracılığıyla sezdirilerek verilmiştir. Deneyim, sabır ve özgürlüğün önemi, iyi-kötü savaşımında kötülerin pişmanlığı ile yüzleşmesi ve daha da önemlisi içimizde iyi ile kötünün yan yana olduğu ve asıl belirleyici olanın insanın seçimleri olduğu gibi gençlere yönelik kıymetli iletiler başarılı bir şekilde sunulmuştur.

Kaynaklar

- Arıcı, F., Urgan, S., Şimşek, T. (2012). Çocuk edebiyatı türleri ve çocuk eğitimine katkıları. *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde. T. Şimşek (Ed.). ss. 217-328. Ankara: Grafiker.
- Çolak, F. (2016). Çocuk edebiyatı materyali olarak folklorik ürünler ve Eflatun Cem Güney'in bu konudaki görüşleri. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, S. 1(2), ss. 64-70.
- Ekici, M. (2011). *Halk bilgisi (folklor) derleme ve inceleme yöntemleri*. Ankara: Geleneksel.
- Gazioğlu, G. (2015). *İlk gençlik edebiyatı*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.
- Gülyüz, H. (2013) *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Edge Akademi.
- Ilıcak, G. N. (2019). Masalın teknolojikleşme süreci ve bağlantılı olduğu disiplinlere bir bakış (s.1-18), *Masala farklı disiplinlerden bir bakış* içinde. N. G. Ilıcak (Ed.). İstanbul: Kriter.
- İnan, A. (1986). *Tarihte ve bugün Şamanizm-materyaller ve araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kalafat, Y. (2012). Kazan ve çevresi izleri ile Türk mitolojisinde Umay. *I. Uluslararası Ankara-Kazan ve Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu ve Türk İslam Sanatları Karma Resim Sergisi*. Kazan.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, M. (2014). Geleneksel edebiyat ve çocuk kitapları. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, CVII (756), ss. 233-234.
- Korat, G. (2017). *Kunday-Gölgeler çağı*. Resimleyen: A. Koçak, İstanbul: YKY.
- Oğuzkan, A. F. ve Alaylıoğlu R. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka.
- Özçelik, M. (2014). Gelenekten yeniliğe uzanmak. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, CVII (756), ss. 235.
- Özyer, N.(2006). Türkiye’de gençlik edebiyatı. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Sempozyum Kitabı*. S. Sever (Ed.). ss. 485-487, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Sarıyüce, H. L. (2012) *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi 1*, İstanbul: Nar.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök.
- Şimşek, T. (2014). Bir keşif yolculuğu ve yeniden üretme coşkusu. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, CVII (756), ss. 242-243.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Tezel, N. (2000). *Türk halk bilmeceleri*. İstanbul: MEB.
- Türkan, K. (2008). Türk masallarında kahramanın ve şamanın don değiştirmesi arasındaki benzerlikler. *Türkbilig*, S. 15, ss. 136-154.
- Urgan, S. (2012). Çocuklara yönelik dil gereçleri ve çocuk gelişimine katkıları ss.145-162. *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde. T. Şimşek (Ed). Ankara: Grafiker.
- Urgan, S., Arıcı, A. F., Şimşek, T. (2012). Çocuk edebiyatının kaynakları ss.163-216. *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde. T. Şimşek (Ed) Ankara: Grafiker.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Elektronik kaynaklar

Direkçi, Ö. (2019). Gürsel Korat'ın "Kunday: Gölgele çağı" adlı romanının gençlik edebiyatı çerçevesinde incelenmesi.

https://www.academia.edu/36786889/G%C3%9CRSEL_KORAT_IN_KUNDAY_G%C3%96LGELER_%C3%87A%C4%9EI_ADLI_ROMANININ_GEN%C3%87L%C4%B0K_EDEB%C4%B0YATI_%C3%87ER%C3%87EVES%C4%B0NDE_%C4%B0NCELENMES%C4%B0. (erişim: 22.10.2019)

Kalaycı, B. (2004). Halkbilimi/folklor tarihsel süreç, Erişim Tarihi: 10.05.2019, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/26.php>.

Özdemir, P. (2017). Kunday üzerine birkaç söz, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı. <http://www.gurselkorat.com/2017/05/kunday-uzerine-birkac-soz.html>. (erişim: 01.05.2018)

Uçmaner, M. (2017). Hikâyeleri yeniden yazmalıyız, Kunday Birgün'de, Bir Gün Gazetesi. <http://www.gurselkorat.com/2017/09/> (erişim: 04.09.2017)

Yener, M. (2017). Gürsel Korat'tan bir ilk gençlik romanı: kunday-gölgele çağı, Cumhuriyet Kitap, 8 Haziran 2017. <http://www.gurselkorat.com/search/label/Mavisel%20Yener%27in%20Kunday%20De%C4%9Ferlendirmesi>. (erişim:22.10.2019)